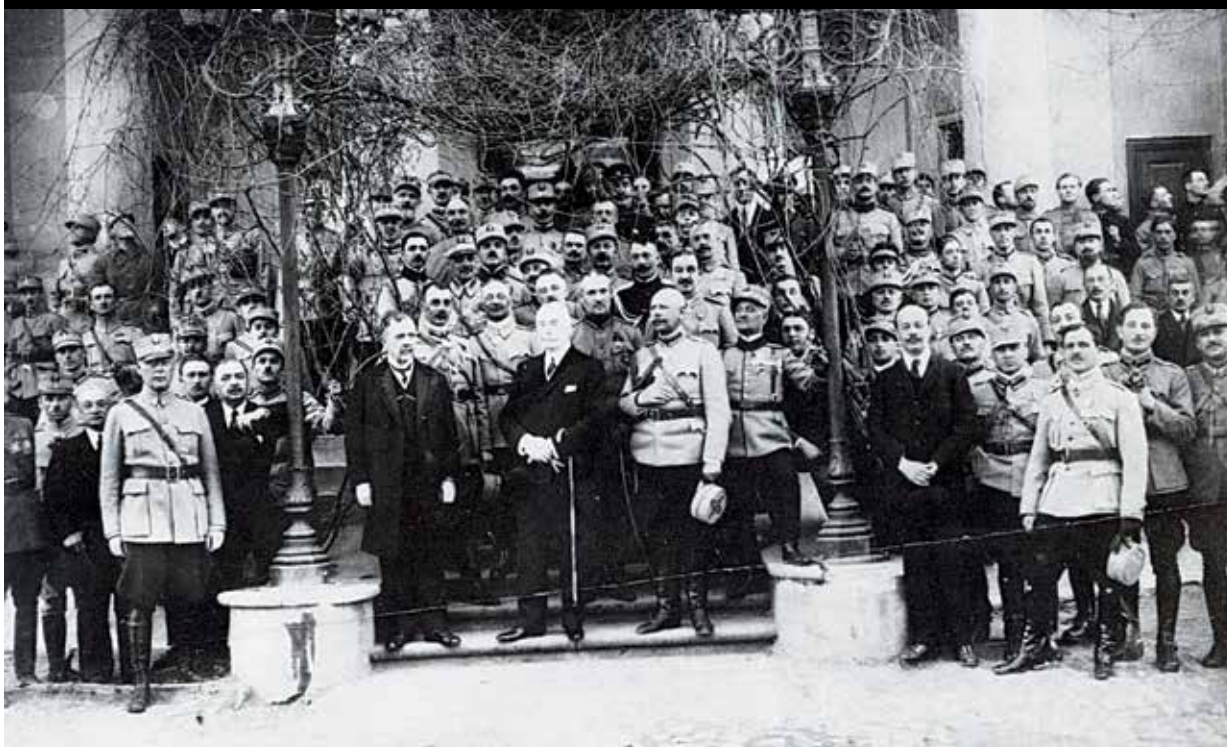

Prim-ministrul Alexandru Marghiloman alături de ofițeri ai Armatei Române la Chișinău, 1918

CONTRIBUȚIA ARMATEI ROMÂNE LA MAREA UNIRE

Comandor (r) Dr. Marian MOȘNEAGU ¹

Înfăptuirea României Mari între vechile sale hotare s-a realizat prin participarea țării la Primul Război Mondial, cu prețul jertfei a 835.000 de militari români². Desigur, mandatul jertfelnic a fost încredințat și asumat, ca și în alte momente cruciale din istoria națională, de Armata Română.

„Principalele obiective încredințate armatei române erau ambițioase, și, după cum aveau să arate curând evenimentele, nerealiste. Înaltul Comandament a urmărit întâi să curețe Transilvania de forțele dușmane și apoi să înainteze până la văile Tisei și Dunării pentru a lipsi armata austro-ungară de principala sursă de alimente. Trei pătrimi din forțele disponibile, adică aproximativ 420.000 oameni au fost repartizați pentru îndeplinirea acestor operații. În sud a desfășurat o armată de 142.000 oameni pentru apărarea frontierei împotriva unui atac bulgaro-german și pentru acoperirea debarcării trupelor ruse în Dobrogea. O dată ce aceștia își ocupau pozițiile, armatele română și rusă urmau să înceapă ofensiva în nord-estul Bulgariei și să stabilească o linie de apărare permanentă între Rusciuk și Varna”³.

Numai în campania anului 1916 „Armata română a suferit pierderi grele în efective, aproximativ 250.000 ostași, adică aproape o treime din efectivele mobilizate în august 1916 fiind morți, răniți sau prizonieri și în echipament, două treimi din armele individuale ale soldaților, jumătate din mitralierele armatei și un sfert din piesele de artilerie”⁴.

În pofida unor înfrângeri vremelnice suportate pe teritoriul național, evenimentele ulterioare de pe câmpurile de luptă occidentale aveau să schimbe în bine soarta României. Astfel, „Pe frontul de vest Aliații au zădărnicit ofensiva germană finală din iulie 1918 și au început să înainteze constant spre Germania, iar în nordul Italiei au respins armatele austro-ungare

CENTENARUL ROMÂNIEI MARI

și au obligat Austro-Ungaria să accepte un armistițiu la 21 octombrie/3 noiembrie. La 28 octombrie/10 noiembrie regele Ferdinand a ordonat armatei să reintre în război și la 1 decembrie a intrat în București în fruntea trupelor sale. România Mare s-a născut curând după aceea. O dată cu dezintegrarea Imperiului Austro-Ungar la 15/28 noiembrie, românii din Bucovina și la 18 noiembrie/1 decembrie cei din Transilvania s-au declarat pentru unirea cu Regatul României. Zece zile mai târziu, Sfatul Țării din Basarabia a renunțat la toate condițiile pe care le stabilise în martie în vederea unirii⁵.

În Proclamația către românii ardeleni, emisă pe 6 noiembrie 1918, generalul Traian Moșoiu⁶, comandantul Diviziei 7 Infanterie, numit pe 28 noiembrie/10 decembrie 1918 guvernator militar al Transilvaniei și investit, pe 11/24 decembrie 1918, la Sibiu, comandant al Comandamentului Trupelor Române din Transilvania (Armata „Transilvania”)⁷ declara: „ROMÂNII! De când Gelu a murit moarte de erou pe țărmul Căpușului, în lupta cu barbarii cuceritori, mândrul ARDEAL a ajuns în grea robie. De atunci au trecut o mie de ani și Ardealul numai o dată și-a putut rupe lanțurile, cel mai scump VIS al viselor noastre de mărire, Mihai Vodă Viteazul – s-a stins ucis de mâini mișelești și cu el s-a risipit și mărirea noastră. Veacurile de amară robie ce-au urmat v-au frânt trupurile, dar neînvinse rămas-au sufletele voastre!

Și clipa oftată de noi toți – pe care o profețiră vizionarii neamului și o sfințiră cu sânge mucenici sute și mii – iată că este sosită! Lanțurile s-au rupt pentru totdeauna. Armata română pășește cu dragoste și încredere pe pământul Ardealului.

Dorobanții vin pe pământul robit, a cărui mărire a fost stinsă de nemernica stăpânire străină, având în jurul frunții aureola Marelui Voievod. La praznicul dat nouă de Dumnezeu iată că se grăbesc toți cei ce au binevestit și sfințit cu viața acest vis, umbrele legendare ale lui Horia, Cloșca și Crișan și craiul munților Iancu – ca împreună cu voi, cei uniți pentru totdeauna cu ȚARA-MAMĂ, să se bucure în ziua mării Sărbători.

ROMÂNII! Cuvântul mândru al libertății și al dreptății l-avem scris pe flamurile noastre. Maiestatea Sa Regele Ferdinand, cel mai mare între regi – a ordonat să trecem granițele nedrepte, care ne-au despărțit o mie de ani și uitând trecutul de umilințe vă întindem frățeasca dreaptă ca să întărim legătura pe care nimenea nu o va mai putea rupe vreodată⁸.

„România Mare a fost proclamată în adunarea națională de la Alba Iulia într-un uragan de aclamări și aplauze. Oamenii și-au scos ceasornicul din buzunar să fixeze clipa istorică: douăsprezece și cinci; unii se întrebau: pentru ce se dau obișnuitele o sută una salve de tun?

Mandatarii neamului românesc din Transilvania și Ungaria, delegații Bucovinei, Basarabiei, expatriații noștri, toți au izbucnit în nesfârșite urale, când au văzut cu ochii visul neîmplinit al atâtor milioane, pe care destinul tiran i-a împrăștiat la cele patru vânturi, ridicând granițe volnice între frații de un sânge și de o lege.

Toată clădirea artificială, sprijinită pe minciună și baionetele jandarmilor, s-a năruit ca un castel din poveste.

Legea firii a biruit asupra brutalității; civilizația a reușit să-și pună genunchele pe pieptul hidrei feudale-militariste.

De acum cărarea noastră e hotărâtă și nu mai e putere pe lume care să ne poată abate de la ea.

Vom merge pe drumul nostru; vom pune umăr la umăr și vom așeza fiecare câte o cărămidă la grandioasa clădire a României Mari, pentru care lucru nepoții și strănepoții ne vor binecuvânta și în morminte.

Toate micile dezbinări și certuri să amuțească. Suntem încă numai la începutul minunatei povești și înainte iacă multă și frumoasă mai este...

Să ne iubim ca frații și să nu urâm nici pe cei ce ne-au împilat până acum, căci și ei au contribuit – indirect și involuntar – la sărbătoarea de acum, când au nesocotit etern adevăratele cuvinte ale Scripturii: «Ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă!»⁹.

Barca românismului ajunge la liman

Duminică, 1 decembrie 1918, la Mitropolie s-a oficiat un Te-Deum, urmat de prânzul oferit de Familia Regală cu ocazia Unirii Ardealului cu Patria-mamă. „În ziua de 1 Decembrie, ora 10.30, Maiestatea Sa Regele și A.S.R. Principele Carol, Moștenitorul Tronului, înconjurați de Casa civilă și militară a M.S. Regelui, au asistat la Te-Deum-ul ce s-a oficiat la Sfânta Mitropolie pentru realizarea marelui act al unirii Ardealului cu Patria-mumă.

Serviciul religios a fost oficiat de P.S.S. Nifon, Episcopul Dunării de Jos, înconjurat de Înaltul Cler.

O companie cu drapel a dat onorurile.

La Te-Deum au fost de față toți membrii guvernului aflători în Capitală, corpul diplomatic, delegațiunea transilvăneană (P.S.S. Episcopii Miron Cristea și I. Hossu, d-nii Vaida Voievod și Vasile Goldiș), d-nii generali și ofițeri superiori ai garnizoanei București, precum și o delegațiune a ofițerilor ardeleni.

După terminarea serviciului religios, Suveranul a trecut în revistă compania de onoare, iar apoi însoțit de Alteța Sa Regală au plecat în automobil la Palat.

Regele Ferdinand pe front la Prisaca, primele luni ale anului 1917 (Fototeca Bibliotecii Naționale. Colecții speciale)

După Te-Deum-ul de la Mitropolie a urmat recepțiunea în sala Tronului de la Palatul Regal, la care au asistat membrii guvernului aflați în Capitală, corpul diplomatic, precum și d-nii generali și ofițeri superiori ai garnizoanei București.

La ora 11.30 M.S. Regele și A.S.R. Principele Carol precedați de Casa Militară a Maiestății Sale, au intrat în sala Tronului.

Dl. Vasile Goldiș, P.S.S. Episcopul Miron Cristea, P.S.S. Episcopul Hossu și dl. Vaida Voevod (delegațiunea transilvăneană) erau așezați în fața Suveranului.

Dl. Vasile Goldiș înmânează Suveranului actul de unire și apoi rostește următoarele cuvinte: *Maiestate! Românii din Transilvania, Banat și țara ungurească, adunați prin reprezentanții lor legali la Alba-Iulia în ziua de 18 noiembrie (1 Decembrie 1918, au decretat unirea lor și a acestor teritorii cu Regatul român. Prin această unire, după acea a Basarabiei, apoi a Bucovinei, s-a împlinit visul de o mie de ani al neamului românesc: Unirea într-un singur Stat a tuturor Românilor.*

Această unire este o pretențiune a istoriei și o pretențiune a civilizației omenești.

Ea este o pretențiune a istoriei fiindcă neamul românesc de la zămislirea sa și până astăzi a rămas unu și etnicește nedespărțit, posedând între aceleași margini geografice pământul Daciei lui Traian.

Deci, îmbucătățirea lui sub diferite dominațiuni străine a fost o nedreptate a istoriei.

Această nedreptate se înlătură astăzi.

Dar unirea tuturor Românilor într-un singur Stat este totdeauna și o pretențiune a civilizației omenești. Progresul acestei civilizațiuni pretinde comuniunea națiunilor într-o unire de ordin social superior, care să asigure libertatea și dreptatea deopotrivă pentru toate națiunile, mici și mari. Cu națiuni etnicește și geograficește unitare, dar politicește rupte în bucăți, această comuniune a națiunilor este o imposibilitate.

Deci unirea tuturor Românilor într-un singur Stat rectifică o mare greșală a istoriei și se conformă necesităților civilizației omenești. Tot astfel însă scopul istoric al acestei reuniri

integrale a națiunii române are să fie potrivit cauzei sale eficiente. Această unire pe deo parte, va trebui să înfăptuiască gradat egalitatea condițiilor de viață pentru toți indivizii cari o alcătuiesc, pe de altă parte ea va trebui să se întemeieze pe principiu de libertate și egale îndreptățiri a neamurilor,

Sire, Unirea tuturor românilor într-un singur Stat a trebuit să vie. Ea s-a înfăptuit prin suferințe și sacrificii. Istoria se face prin legile țării, mai presus de orice putere omenească, dar obiectul și mijlocul acestor legi este bietul om muritor. Fericiți suntem noi românii de astăzi, că prin noi istoria săvârșește actul măreț al unirii tuturor românilor într-un singur stat și prea fericiți suntem că norocul tocmai acum a destinat Statului român domnirea unui Rege mare, care a înțeles chemarea sfântă a istoriei și s-a făcut luceafăr conducător al sufletului românesc.

Pentru aceea, Sire, noi îți aducem pământul strămoșilor noștri, dar tot atunci noi îți aducem și sufletele tuturor românilor de azi cari trăiesc în Transilvania, Banat și țara ungurească. Primește cu dragostea cu care ți-o aducem hotărârea de unire a acelor țări, primește jurământul de fidelitate și omagiul celor 4 milioane de români locuitori pe acel pământ și întinde asupra lor simțul puternic al Maiestății Tale.

Patru milioane de români, oțeliți prin suferinți și tari în credință ca stânca din munții dulcelui Ardeal, strigă o zi în extaz de fericire: Trăiască Maiestatea Sa Regele Ferdinand II! Trăiască Maiestatea Sa Regina Maria! Trăiască scumpele odrasle ale Dinastiei Române! Trăiască fericită în veci România Mare!

La care Maiestatea Sa Regele răspunde: În numele Românilor din vechiul Regat, din Basarabia și din Bucovina, astăzi uniți, cu profundă recunoștință primesc hotărârea fraților

CENTENARUL ROMÂNIEI MARI

noștri de peste Carpați de a săvârși Unitatea Națională a tuturor românilor și declar pe veci unite în Regatul Român toate ținuturile locuite de Români de la Tisa până la Nistru.

Cu dragoste nețarmurită Mi-am închinat vieța scumpului Meu popor, plin de credință în menirea lui istorică.

Prin lupte și prin jertfe Dumnezeu ne-a dat să înfăptuim azi aspirațiile noastre cele mai sfinte. Mulțumindu-i din adâncul sufletelor, ne îndreptăm gândurile către cei care cu sângele lor au clădit noul temel al dezvoltării noastre naționale.

Prin devotament neclintit pentru opera lor le vom arăta recunoștința noastră, prin el vom asigura roadele binefăcătoare ale crudelor încercări.

Pe acest temel al unei puternice democrații și al vieții frățești între popoare, vom răspunde totdeauna simțămintelor aliaților noștri alături de care am luptat pentru marea cauză a dreptății și a libertății în lume. Să trăiască România pe veci unită!

După aceasta, M. S. Regele a binevoit a se întreține cu toți membrii delegațiunii și cu toate persoanele prezente.

La orele 20.30 a avut loc un prânz la Palatul Regal în onoarea delegațiunii ardeleni.

La orele 20.30 M.S. Regele și Altețele Lor Regale au intrat în sala Tronului unde erau de față d-nii membri ai guvernului aflători în Capitală, d-nii membri ai înaltului Corp diplomatic, un număr de ofițeri generali și o delegațiune a ofițerilor ardeleni.

La acest prânz M.S. Regele a rostit următoarea cuvântare: „În această zi plină de cea mai curată bucurie, când venind ca soli din frumosul Ardeal Mi-aduceți hotărârea de la Alba-Iulia, luată de un popor întreg de a fi unit de-a pururea cu Regatul Român, vă zic din adâncul sufletului: Bine ați venit în zidurile acestui Palat care a fost martor celor mai mari evenimente din istoria modernă română.

Ne-ați adus nu numai dorul împlinit a câtorva milioane de suflete, ne-ați adus și inimele lor, și în primirea plină de dragoste frățească ce ați găsit-o între noi, ați putut simți pulsul Țării Mume ce bate în același ritm cu al vostru.

În frumoasa sa cuvântare, dl. Goldiș a spus astăzi că unirea tuturor românilor era o necesitate istorică. Această necesitate a fost înțeleasă de toți oamenii cu inimă patriotică de dincoace și de dincolo de Carpați, de la Nistru până la Tisa; dar dacă așa fusese scris în destinele neamului românesc, evoluția istorică avea nevoie de instrumente. Dumnezeu care a ocrotit neconținut în cursul veacurilor pe poporul românilor, i-a

dat bărbați care au stat neclintit pe breșă, ținând sus stindardul ideii naționale, lor le-a dăruit suflet românesc, le-a întărit mintea și oțelit brațul, ca să ducă barca românismului prin toate vijeliile vremurilor până la limanul dorit, unde după atâtea trude, atâtea suferințe, culegem roadele bine meritate ale unei lupte seculare.

Azi, când vedem înaintea minții și înaintea ochilor noștri săvârșită clădirea măreață ce Mihai Viteazul începuse și pe care generații întregi apoi au visat-o, aduc prinosul meu de recunoștință tuturor acelor care în toate colțurile unde sună dulcele grai românesc au pus sufletul și în puterile lor în serviciul idealului național.

După Basarabia, după Bucovina, mai lipsea o piatră din cele mai scumpe: Ardealul cu ținuturile din Ungaria locuite de Români. Azi ne-ați adus și această ultimă piatră a clădirii, care încoronează marea operă de unire.

Putem privi cu încredere în viitor, căci temelile sunt puternice, bazate pe principii democratice ce sunt o cheazășie pentru dezvoltarea firească a unei vieți sănătoase, ele sunt cimentate prin credința ne-strămutată a unui șir întreg de generații, de apostoli ai idealului național, ele sunt și sfințite prin sângele vitejilor Mei ostași care au luptat și au murit pentru unire.

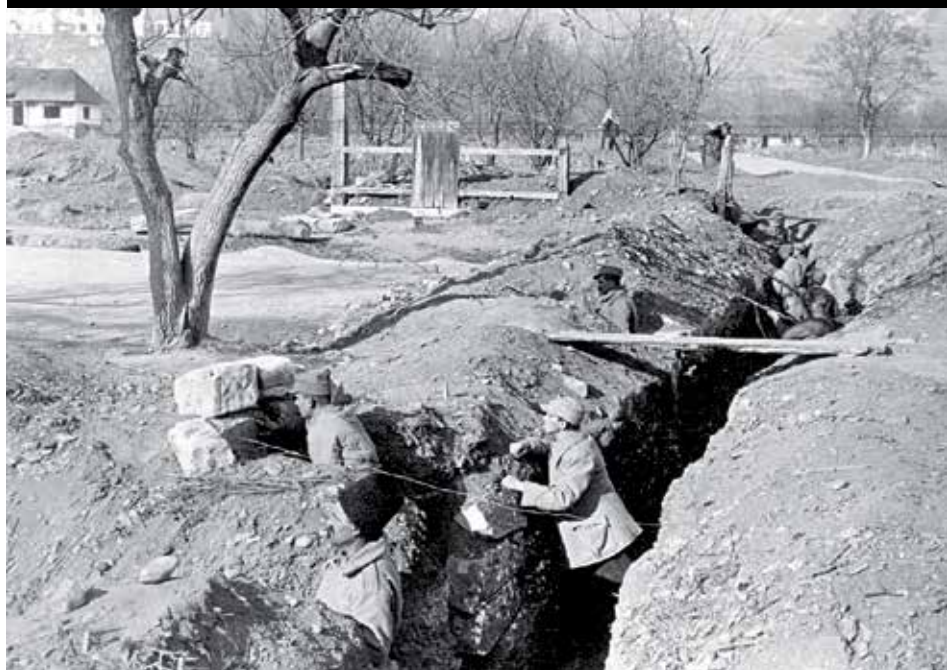
Dacă gândul Meu s-a oprit cu emoție la acești bărbați români, nu putem uita în aceste clipe de veselie pe aliații noștri care prin sprijinul lor neconținut au fost și sunt colaboratorii noștri prețioși la realizarea visului nostru secular; și care prin victoria lor au contribuit atât de mult ca să putem trăi momentele mărețe ale prezentului.

*Privind opera istorică înfăptuită în zilele noastre, să ne închinăm toate forțele noastre, unind cele din vechiul regat cu cele proaspete ce ne aduceți, ca să fim demni de prea frumoasa clădire ce am zidit-o; să o păstrăm cu sfințenie, să o întărim ca să o putem lăsa mai măreață, mai puternică generațiilor viitoare, așa că moștenitorii vor putea spune despre fiecare din noi: **Exegit monumentum aere perennius.***

Să consacram unirea gândurilor, unirea sufletelor, dar și unirea în muncă roditoare, prin strigătul: Trăiască România mare puternică și unită!”¹⁰.

„Venți să vă strângem la inimă și să ne bucurăm împreună de izbânda mare, care în parte este a se atribui eroismului vostru curat și entuziasmului vostru fără margini”¹¹ menționa, miercuri, 18 decembrie 1918, sub titlul „Bine ați venit” editorialistul cotidianului național „Unirea” din Blaj.

„Intrarea trupelor române în Alba Iulia s-a făcut în mijlocul unei în-

suflețiri nedescrise - menționează corespondenții ziarului „Unirea” în ediția de miercuri, 25 decembrie 2018. Alba Iulia, vechi centru militar, de la Mihai Viteazul încoace nu a mai văzut o sărbătoare înălțătoare ca cea de astăzi. Seara de joi, 18 decembrie nou, a fost o seară adevărată ca în povești. Lumini de torțe, ropote de pași, sunete de goarne, nesfârșite urale entuziaste, tropote de armăsari buestri, zburcări de rachete pălpăitoare; toate acestea s-au înfrățit într-un măreț cântec de biruință, ca să pregătească un ansamblu demn de marile evenimente al clipei, când bravii ostași ai României au călcat pe urmele voevodului Făt Frumos din vremile bătrâne. Într-adevăr, clipa era atât de măreță încât sufletele noastre abia mai puteau cuprinde elanul: nu ne venea să credem că suntem cu adevărat martorii unei clipe reale ci părea că visăm cel mai măreț vis care se poate închipui. Sublim vis, sublimă realitate!

La sosirea în orașul Blaj, în dimineața zilei de 27 decembrie 1918, locotenent-colonelul Găgiu, comandantul Regimentului 5

Vânători, a spus, prin altele: „Am venit la voi, aici, unde și-a pus mai întâi piciorul Voievodul Mihai, am venit cu piepturi de aramă și cu inimile pline de cele mai mărețe simțăminte. [...] Venim la voi cu sufletele deschise și vă aducem tot ce avem mai drag și mai sfânt: inima și armele noastre”¹².

La ora 12.30 a sosit la Sibiu, primit cu aceeași măreță însuflețire, generalul Traian Moșoiu, pe care Ștefan Cicio-Pop l-a întâmpinat cu brațele deschise: „Domnule General, în numele tuturor românilor de sub jugul maghiar vă salut cu mare bucurie în orașul Sibiu, unde dumneavoastră, acum doi ani, ați muncit și ați luptat pentru eliberarea noastră. Au căzut lanțurile robiei și brutalitatea a dispărut; azi putem fi siguri că se cimentează unitatea tuturor românilor cu glorioasa colaborare a armatei române. În numele tuturor românilor eliberați de grele suferințe impuse de niște oameni care au fost asupritorii noștri ai tuturor, azi putem spera că România Mare va fi *una și pentru totdeauna mare*”¹³.

Miracolul Marii Uniri

„Neamul nostru nu prea cunoaște zile cu soare în trecutul său aproape bimilenar - menționa pe 2 decembrie 1939, sub titlul „1 Decembrie”, editorialistul ziarului „Unirea” din Blaj. Așezați cum am fost, geograficește, de o rânduială mai presus de înțelegerea omească, în calea tuturor răutăților, a trebuit să înfruntăm năvăliri dușmane fără pereche, având prietene doar elementele firii și frate de răstriște codrul. Și cum eram popor vânjos și neînfricat, strașnic în învârtirea ghioagei și neostenit când e vorba de munca brațelor, toți adușii de vânturi care au fost sălțați deasupra noastră au râvnit să ne înghită pe noi, să ne asimileze, ca să se întărească pe ei și să se eternizeze astfel pe plaiurile noastre binecuvântate.

Ne-a purtat însă de grijă Cel de Sus, care ne-a înzestrat cu însușiri ce au sfidat toate samavolnicile vrăjmașilor li le-au biruit, privești făcându-ne unei lumi întregi. După veacuri îndelungate de luptă cu puhoai barbare și după o robie de peste o mie de ani, neamul românesc rupe cătușele în care fusese ferecat, dând la o parte moluzul străin ce sta să-l strivească și iasă senin, plin de viață și dornic de și mai multă viață, la soare.

Miracolul acesta se petrece în văzul dușmanilor buimăciți, la 1 Decembrie 1918, în Alba Iulia, cetatea lacrimilor de bucurie la intrarea glorioasă a lui Mihai Viteazul, dar și a lacrimilor de durere la frângerea pe roată a lui Horia și a celor ce au pățimit împreună cu dânsul, atunci și după aceea. Sutele de mii ce au alergat aici în acea zi măreță de 1 Decembrie, rupând zăgazuri ce se credeau veșnice, au strigat într-un glas, să se audă până la marginea pământului și până la ceruri, că de atunci și până în veacuri, ei și ai lor, din tot cuprinsul

Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului, vreau să trăiască liberi, în țară liberă, uniți totdeauna cu Țara-Mamă, România Veche și cu frații de-o limbă și de-un sânge, de pretutindenea.

[...] Să nădăjduim că nu-i departe ceasul când între noi Români, de la Nistru până la Tisa, va stăpâni numai și numai armonia ce izvorăște din respectul și iubirea împrumutată".

Unirile Românilor

Într-o Conferință prezentată la Radio pe 4 februarie 1934, „în ciclul de conferințe patriotice ținute asupra Unirii”, generalul de divizie Alexandru Gorsky, inspector general de armată (1 octombrie 1931 – 7 februarie 1937), fost șef al Marelui Stat Major al Armatei Române între 8 mai și 1 octombrie 1923¹⁴, a dorit să aducă „un omagiu de recunoștință și de slavă făuritorilor militari ai României întregite și să evidențieze contribuția armatei la toate actele istorice ale Unirii Poporului Românesc”.

Unirea din 1859

În evoluția ideii de naționalism care a dominat actele de prefaceri istorice a popoarelor în secolul XIX și începutul secolului XX, majoritatea unirilor s-au realizat prin acte de forță.

Prima unire a românilor în 1859 s-a realizat însă prin buna și chibzuita înțelegere a marilor patrioți fără forța armată, deoarece Principatele Române aparțineau aceluiași stat suveran, iar ideea unirii ajunse la maturitate în Moldova și Muntenia și a fost agreată și aprobată de statele europene.

Unirile ulterioare însă constituind acte de politică internațională a *unirii de provincii* ce se găseau sub dominația de state diferite, au trebuit să fie pregătite și îndeplinite nu numai prin politică dar și prin războaie, în momentele istorice prielnice, când ideea de unire ajunsese la maturitate.

Epoca premergătoare războiului 1877

După unirea Principatelor Române din 1859, armata a constituit organismul principal de stat, atât pentru consolidarea unirii cât și pentru pregătirea instrumentului cu care trebuia să se făurească uniri ulterioare, trecând prin fazele independenței și regatului.

După unirea din 1859 armata Principatelor intră în faza renașterii armatei naționale, care făcuse gloria domnilor din trecut.

În decursul domniei lui Cuza, dar mai ales după urcarea pe tron a Principelui Carol I s-a pus baza organizării și instrucției armatei.

Încă de la început, fiecare regiment moldovean sau muntean avea companiile sau escadroanele nesot comandate de un ofițer de origine munteană; iar cele cu sot comandate de ofițer de origine moldovenească. **Armata a constituit astfel primul și cel mai valoros organism al Unirii.**

Deși finanțele Principatelor erau reduse, Principele Carol a preferat să mențină o armată relativ mare.

Sistemul armatei teritoriale și a dorobanților și călărașilor cu schimbul, împreună cu un miez de armată permanentă, constituia organismul cel mai ieftin, dar în același timp și cel mai folositor pentru un stat agrar.

Cadrele ofițerești ale armatei și-au perfecționat la început cunoștințele profesionale și mai ales cele tehnice cu ajutorul unei Misiuni franceze.

Cei mai valoroși ofițeri ai armatei aparțineau păturii sociale suprapuse a neamului și majoritatea lor provenea din familiile marilor făptuitori ai Unirii din 1859.

Disciplina, credința, cinstea și devotamentul către Suveran și Patrie constituiau **forța morală** a corpului ofițeresc român.

Domnitorul Carol I reușise în preajma războiului din 1877 să asigure nu numai valoarea cadrelor de conducere ale oștirii dar și valoarea profesională de execuție a trupei, care culmina în acea vreme actul decisiv al luptelor prin atacul la baionetă.

Războiul din 1877 era destinat să încheie seria de războaie duse de Împărăția Rusiei, timp de două secole, contra turcilor, spre a-i scoate din Europa și a pune stăpânire pe strămtori. Pretextul a fost ajutorul creștin dat sârbilor care intraseră în război cu turcii încă din anul 1876.

Armata Principatelor a fost mobilizată în toamna anului 1876 la începutul războiului sârbo-turc, demobilizată în decembrie 1876 și remobilizată în aprilie 1877, în forță de două corpuri de armată a câte două divizii.

Imperiul rus declarând război Imperiului Otoman în aprilie 1877, armata română a trebuit să părăsească Moldova și Muntenia, retrăgându-se în Oltenia spre a lăsa liber teritoriul față de înaintarea spre Dunăre a armatei rusești.

Armata română a constituit o rezervă decisivă care a putut face față chemării Providenței, atunci când apelul Marelui Duce Nicolae de a interveni la Plevna a dat puțință armatei române să salveze situația armatei ruse și să arate lumii întregi vrednicia neamului care lupta pentru neatârnamare.

Intrată în război cu un efectiv de 58.000 oameni și 190 tunuri, afară de batalioanele de miliții (33.000), armata română a dovedit că **forța morală în război** constituie factorul determinant la baza acțiunilor militare.

Iată ce spune Principele Carol la 2 decembrie 1877, când armata se întorcea glorioasă: „Străduințele voastre, nobilele și eroicele suferințe ce ați îndurat, sacrificiile generoase ce ați făcut cu sângele și cu viața voastră, toate acestea au fost răsplătite și încununate în ziua în care îngrozitoarea Plevna a căzut înaintea vitejiei voastre, în ziua în care cea mai frumoasă oaste a Sultanului, cel mai ilustru și brav general al său, Osman biruitorul, au fost biruiți și au depus armele înaintea voastră.

Plevna, acest mormânt al numeroșilor noștri viteji, a devenit o lucitoare rază de lumină, care a încălzit simțământul patriotic, a reînviat virtuțile războinice, a întărit și înălțat pe poporul român”.

Iar la data de 10 mai 1880: „Acum că, prin energia și silințele noastre ne-am reluat locul ce ni se cuvenea, o îndoită și nu mai puțin

nobilă sarcină se impune vegherilor noastre patriotice: *aceea de a consolida prin muncă, prin unitate, prin abnegațiune, ceea ce brațul viteaz al ostașilor noștri, ceea ce mintea, prudența cumpănită a tuturor bărbaților care au condus trebile publice au dobândi pentru scumpa patrie”.*

În fine, la 10 mai 1881, cu ocazia încoronării, Regele Carol rosti următoarele: „Serbarea de astăzi consacră o epocă de cincisprezece ani, *plină de lupte grele, de fapte mari, sub puternicul scut al Constituțiunii, România a crescut, s-a dezvoltat, s-a întărit.*

Stăruința națiunii, vitejia armatei și credința care am avut-o în bărbăția poporului Meu au împlinit dorințele noastre cele mai crâncene prin proclamarea Regatului, care este garanția cea mai sigură pentru viitor. Primesc dar cu mândrie, ca simbol al Independenței și al tăriei României, această coroană, tăiată dintr-un tun stropit cu sângele vitejilor noștri, sfințită de biserică. Ea va fi păstrată ca o comoară prețioasă, amintind momentele grele și timpurile glorioase ce am străbătut

împreună, ea va arăta generațiilor viitoare voinea românilor din Est - timp și unirea care a domnit între țară și Domn.

Doresc ca un răsunet să străbată viitorul și să încălzească inimile urmașilor noștri, poemind cum era în trecut și cât drum și câte jertfe s-au făcut ca să ajungem acolo unde ne găsim astăzi”.

Am redat cuvintele înălțătoare ale nemuritorului Rege pentru a corespunde dorințelor Sale scumpe de a încălzi astăzi inimile noastre în aceste momente de pioasă amintire și slavă a Regelui și armatei române ce au făurit unirea cu Dobrogea, Independența și Regatul, datorită faptelor eroice din războiul din 1877.

Epoca 1877-1916

Dacă a trebuit să treacă peste 40 de ani de la războiul din 1877 până la unirea tuturor românilor în 1918, aceasta se datorește faptului că timpul a trebuit să lucreze în domeniul național, social, politic, cultural și militar, atât în vechiul regat cât și în provinciile locuite de români.

Armata română a Regatului s-a dezvoltat progresiv mărindu-se, organizându-se și modernizându-se pe baza sistemului militar obligatoriu și instruindu-se sub oblăduirea marelui Rege Carol I, precum și a succesorului Său, neuitatul Rege Ferdinand I întregitor de neam.

Dacă din punct de vedere moral și educativ armata română se identificase cu năzuințele idealului național, din punct de vedere al instrucției și al pregătirii corpului ofițeresc ea a progresat pe toate terenurile sub influența ofițerilor întorși de la studii, din Occident.

Armata, în totalul ei, avea elemente de conducere a războiului formate în școala franceză și elemente de execuție a războiului formate în școala germană.

CENTENARUL ROMÂNIEI MARI

Occidentul a ajutat pe marii patrioți ce au adus prima unire; tot Occidentul ne-a luminat cadrele oștirii chemate a făuri întregirea neamului.

Dacă Ardealul, în domeniul cultural ne-a oferit cărturarii secolului XIX, armata română în Războiul de Întregire a Neamului a fost hărăzită de Providență să fie condusă de generali proveniți din toate provinciile locuite de români.

Paralel cu acțiunea marilor patrioți ai Regatului, Ardealului, Bucovinei și Basarabiei în domeniul politic, armata a fost condusă de generali de proveniență din toate provinciile românești. Astfel, Moldova a avut pe dl. mareșal Prezan și generalul Mărdărescu, Muntenia pe generalii Grigorescu și Cristescu, Basarabia pe dl. mareșal Averescu și general Văitoianu, Ardealul pe generalul Moșoiu.

Cum să nu ți se umple inima de bucurie când facem asemenea constatări pline de mândrie națională, din care se vede că chiar în domeniul militar, armata a fost pregătită și condusă de exponenți ai românilor din toate provinciile.

Nu pot intra în expunerea condițiilor politice internaționale care au determinat intrarea României în Războiul Mondial la 15 august 1916.

Intrarea armatei în Războiul Mondial constituie finalul epocii de evoluție spre unirea întreagă a neamului românesc, la care armata română a contribuit de la 1916-1919 cu o largă și importantă măsură.

Acest final se manifestă prin acte de eroism legendar, prin faze de glorie și de restriște, de înviore și desnădejde în care culminează virtuțile și speranțele Dinastiei și ale Neamului.

Retragerea armatei în 1916 și refacerea ei în Moldova se aseamănă trecutului luptelor domnilor Principatelor, în care ultimul refugiu îl constituiau Carpații și fundul Moldovei, de unde reîntăriți plecau domnii și biruiau pe cotropitori.

Oprirea armatei germane la Focșani, vechea graniță a Moldovei, constituie un simbol. Milcovul deschisese frontiera primei Uniri. Mărășeștii, Mărăștii, locuri sfinte, au constituit biruința prin care armata română a contribuit la Întregirea Neamului.

Armata Română, în fazele ei de mărire și glorie dar și cele de restriște a războiului 1916-1919 a jucat rolul unei apoteoze a luptelor seculare pentru unire. Apoteoză în care, printr-un efort uriaș, s-a măcinat viața a 800.000 de ostași și s-a consumat ultima convulsie care a pus temelia viitorului acestui neam vrednic.

Ca și în trecutul sbuciumat dar falnic, ca și în vremurile marilor domnitori, armata și Familia Domnitoare au constituit un tot indivizibil.

Ne-a fost dat în Războiul de Întregire ca Regele Ferdinand, Regina Maria, Principele Moștenitor, marii patrioți și armata să colaboreze în toate direcțiunile execuției războiului, dar mai presus în domeniul moral și național patriotic.

Ca și la 1877, sub marele Rege Carol I și Regina Elisabeta, în războiul din 1916-1919 ofițerul și soldatul român simțeau și activau în plin unison cu Familia Regală.

Dacă Regele Carol I și Regele Ferdinand I au legat pe veci soarta Dinastiei de acțiunea și dragostea armatei române, Regina Elisabeta și Regina Maria, mamele răniților și binefăcătoarele morale ale poporului românesc, și-au legat faptele lor de sufletul poporului.

Ca și Domnițele din trecut, la care sentimentul dragostei de țară și de sacrificiu au fost ilustrate de mama lui Ștefan cel Mare, Regina Elisabeta și Regina Maria au pecetluit pentru întotdeauna legătura suflătoare dintre Dinastie și națiunea română.

Nu voi intra în considerațiunile ce au adus prăbușirea frontului rus și pacea impusă la București.

Este interesant a se semnală *condițiunile în care armata română a intervenit în 1918 și 1919 pentru ocuparea Basarabiei, Bucovinei și Ardealului*, odată cu acțiunea marilor patrioți români ai acestor provincii.

Pretutendeni armata română a intervenit în momentul critic și oportun când poporul românesc al acestor provincii a fost amenințat de elementele prerevoluționare, consecință a dizolvării ordinii de stat în Rusia și Imperiul Austro-Ungar.

Hotărârile Sfatului Țării din Chișinău au fost luate după intrarea armatei române în Basarabia și înfrățirea elementului moldovenesc, după un secol de subjugare țaristă.

Cine nu știe că armata română din Moldova, în timpul ocupației de către germani a Munteniei, s-a refăcut și oțelit pentru ca în 1918-1919 să realizeze instrumentul de forță, care a culminat odată cu acțiunea militară a marilor noștri aliați.

Viitorul va dovedi și mai mult aportul adus de armata română în sprijinul războiului european pe toate fronturile. Cine nu cunoaște ușurarea și fericirea românilor ardeleni când armata, cu toată opunerea marilor puteri, a ocupat Transilvania și în urmă, împreună cu armata Ardealului înjghebată în pripă de Consiliul Diriginte, a făcut un comun și ultim efort în ocuparea Ungariei și a Budapestei, pentru a impune drepturile noastre sacre la Unirea și stăpânirea provinciilor ocupate de români.

A fost hotărârea Dumnezeiască ca Ardealul să contribuie și el cu o

Intrarea Armatei Române în București, 1 decembrie 1918

parte din armată la ocuparea Budapestei, act de mărinimie față de poporul ungar amenințat de distrugerea ordinii de stat.

Rămâi încremenit în fața destinului hărăzit armatei și poporului român de pretutindeni de a trăi și a înfăptui acte pe care orice minte omenească n-ar fi putut să le conceapă înainte, într-un mod atât de înălțător și divin cum au fost realizate pe tărâmul militar și politic.

Contribuția politică și militară la unire a fost Dumnezeiască!

Iată ce spune Regele Ferdinand I cu prilejul intrării triumfale în 18 noiembrie 1918 în București: „Prin lupte crâncene, prin vitejia ostașului român, armata a binemeritat de la Patrie, poporul Meu a câștigat stima lumii întregi iar pentru Mine și Casa Mea a isvorât din bucuria și suferințele împărtășite în comun o legătură care Ne-a unit sufletul cu cel al supușilor Mei, cum mai tare nu se poate închipui.

Ceea ce strămoșii noștri au visat, ideea pentru care generațiile trecute au suferit și au lucrat, idealul pentru care *ostașii noștri și-au vărsat sângele* azi a devenit un fapt îndeplinit.

Azi Mama România poate strânge pe toți

copiii la sânul ei”. După câțiva ani a urmat încoronarea de la Alba Iulia, simbol al Unirii în care coroana de oțel a Regelui Carol cuprinde Neamul Românesc de pretutindeni.

Concluziuni

Nu pot caracteriza mai bine epoca unirii și contribuția armatei la unire decât reproducând cele două fraze ce au caracterizat întreaga viață a Regelui Carol I: 1. Nimic fără Dumnezeu; 2. Nimic pentru Mine, totul pentru Țară.

Dumnezeul națiunii românești a ajutat soarta noastră pentru vrednicia celor ce au contribuit și s-au sacrificat la înfăptuirea Unirii.

Armata română, ieșită din mediul respectiv al poporului român, a jucat un rol important și preponderent atât la diferitele uniri cât și la consolidarea unirii.

Armata constituie astăzi un tot indivizibil, o integrare de suflete și de inimi care bat la fel. De la Nistru până la Tisa și din Maramureș la Dunăre, întreaga armată muncește și gândește la fel. **Ea este chintesența unirii, a datoriei, a simțului, a gândirii și a virtuților românești.** Ea este aceea mare mută care lucrează cu folos ca

și albinele, fără a spune nimic. Către ea trebuie să se îndrepte grija marilor patrioți, după cum au făcut-o antemergătorii noștri.

Mă adresez bunilor români de pretutindeni care mă ascultă astă seară, din ultimele colțuri de țară; mă adresez mamelor către care îndrept speranța că vor ști să-și crească copiii în aceleași sentimente de datorie și dragoste față de țară, cum a făcut-o mama lui Ștefan cel Mare.

Mă adresez tineretului de pretutindeni, care constituie speranța României de mâine și îi sfătuiesc să ia bunele exemple din trecutul neamului, sursă nesecată de imbold pentru bine, pentru muncă, pentru datorie, pentru dragoste de neam și dragoste de țară.

Scoala, biserica și armata sunt elementele de bază ale existenței și trăiniciei României întregite.

Noi, cei de astăzi, trebuie să facem legătura între trecutul glorios și măreț al părinților noștri și între viitorul României.

Dacă prologul Unirii sub Mihai Viteazul nu a reușit, aceasta se datorește lipsei unei armate naționale precum și lipsei unei complete uniri între Domn, pătura suprapusă și masa poporului.

În anii 1916-1919 s-a desfășurat apoteoza Unirii, care a reușit datorită cooperării ideale între factorii determinanți conducători politici și militari.

Învățămintul ce-l tragem este pilda trecutului. Să fim strâns uniți în jurul tânărului nostru Rege Carol al II-lea, demn urmaș al Regilor întregitori de neam, dornic de viitorul strălucit al României. Să luptăm pe toate căile pentru ca unirea făptuită de antemergătorii noștri să fie consolidată și îndrumată pe căile geniale hărăzite poporului român.

Termin această cuvântare prin o pioasă

CENTENARUL ROMÂNIEI MARI

amintire și omagiu adus marilor Regi, Dinastiei Regale, marilor patrioți, precum și recunoștință față de cei ce zac pe câmpiile Bulgariei și acelea a întregii Româнии.

Ei sunt străbunii, părinții și frații noștri, care au sângerat și s-au sacrificat pentru Unirea, înfrățirea, libertatea și viitorul strălucit al României întregite.

Să fim cu toții vrednici urmași!¹⁵.

THE CONTRIBUTION OF THE ROMANIAN ARMY AT THE UNION

In all the difficult moments of our national history, the Romanian Army demonstrated its moral strength and the spirit of sacrifice in the campaigns, and also during the First World War, being "the quintessence of Romanian unity, duty, sense, thought and virtues". The fulfillment of the millenary ideal of national unity and the creation of Great Romania on December 1, 1918 represent the supreme victory of the Romanian nation, which found in the School, the Church and the Army the fundamental elements of the existence and the durability of rounded Romania.

Keywords: Romanian Army, national unity, ideals, sacrifices, certitudes for posterity

Populația din Oradea Mare asistând la parada trupelor române, 23 mai 1919

NOTE

1 Centrul de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata României „General Paul Teodorescu”.

2 Nicolae Ciobanu, Vladimir Zodian, Dorin Mara, Florin Șperlea, Cezar Măță, Ecaterina Zodian, „Enciclopedia Primului Război Mondial”, București, Editura Teora, p. 273.

3 Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor, „Istoria României”, București, Editura Enciclopedică, 1998, pp. 416.

4 Ibidem, p. 417.

5 Ibidem, p. 419.

6 Generalul Traian Moșoiu (n. 2 iulie 1865, Tohanu Nou, jud. Brașov – d. 30 iulie 1932, București), fost guvernator militar al Transilvaniei (28 noiembrie/10 decembrie 1918), comandant al Comandamentului Trupelor Române din Transilvania – Armata „Transilvania” (11/24 decembrie 1918), comandant al Grupului de Armată Nord (12 aprilie/26 aprilie 1919), guvernator militar al teritoriilor ungare (23 aprilie 1919), comandant al garnizoanei Budapesta (3 august – 15 noiembrie 1919) și ministru de Război (2 - 12 martie 1920). Apud „Miniștrii Apărării Naționale. Enciclopedie”, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2012, pp. 115 – 116.

7 Prof. dr. colonel (r) Vasile Șt. Tutula, „Generalul Traian Moșoiu (1865 – 1932), un arhanghel și erou al apărării Marii Uniri (1918 – 1919), cetățean de Onoare al Năsăudului (4 martie 1924), Cetățean de Onoare (post mortem) al Branului (26 iulie 2007), Cluj-Napoca, Editura Mega, 2012, p. 21.

8 „Proclamația Generalului Moșoiu”, în Unirea”, ziar național cotidian, Anul XXVIII, Blaj, marți, 10 decembrie 1918, număr de propagandă 22, p. 1.

9 Al. Ciura, „Unirea tuturor Românilor”, în „Unirea”, ziar național cotidian, Anul XXVIII, Blaj, marți, 3 decembrie 1918, număr de propagandă 17, p. 1.

10 „Casa Regală a României în cronicile neoficiale al Monitorului Oficial 1914 – 1924. Ferdinand I”, Volumul I, coordonatori: comandor dr. Marian Moșneagu, locotenent-colonel dr. Petrișor Florea, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010, pp. 224-227.

11 „Unirea”, ziar național cotidian, Anul XXVIII, Blaj, miercuri, 18 decembrie 1918, număr de propagandă 30, p. 1.

12 „Cu primele trupe românești la Alba Iulia”, în „Unirea”, Anul XXVIII, Blaj, 27 decembrie 1918, număr de propagandă 35-36, p. 2.

13 Ibidem, „Cu generalul Moșoiu în Sibiu”.

14 Generalul de brigadă Alexandru Gorsky (n. 25 ianuarie 1875, Ismail-Basarabia – d. 21 iunie 1943) a fost, printre altele, director superior, respectiv secretar general în cadrul Ministerului de Război (8 iunie – 1 noiembrie 1920), prim-subșef al Marelui Stat Major (1 noiembrie 1920 – 8 mai 1923) și șef al Marelui Stat Major (8 mai – 1 octombrie 1923). Ulterior a fost comandant al Diviziei 16 Infanterie (1 octombrie 1923 – 1 aprilie 1926), inspector tehnic al învățământului militar (1 aprilie 1926 – 1 ianuarie 1929), inspector general al Aeronauticii (1 ianuarie 1929 – 1 iulie 1931), comandant al Corpului Vânătorilor de Munte (1 iulie – 1 octombrie 1931) și inspector general de armată (1 octombrie 1931 – 7 februarie 1936). Apud „Șefii Statului Major General. Enciclopedie”, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2014, pp. 123-124.

15 „Armata Română și mass-media. Studii și comunicări prezentate la Sesiunea științifică dedicată Zilei Arhivelor Militare și aniversării a 93 de ani de la înființarea Centrului de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice”, coordonatori: comandor dr. Marian Moșneagu, colonel dr. Petrișor Florea, dr. Cornel Țucă, Brăila, Editura Istros, 2013, pp. 144-147.